

זנראה להקדים בכיאר הדבר הא דכתיב (שמות א, ד') זימדו את חייהם בעבודה קשה כחמר וכלבנים וכל עבודה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם כפרך, ואיתא בזה"ק (היג קנב) 'בעבודה קשה זו קרשיא, בחומר דא קל וחומר, וכלבנים דא ליבון הלכתא, וכל עבודה בשדה דא ברייתא, את כל עבודתם אשר עבדו בהם כפרך דא תיקו'. והנה בפשטות הביאור הוא דמאתר שאמרו חז"ל שתורה היא אחד מן הדברים הנקנין ביסורים, על כן בני ישראל היו צריכין לגלות מצרים בעבודה קשה ויסורין, כדי שעל ידיהם יזכו להשיג חלקי התורה, וכמוזמז כתורה דכתיב (שמות ג, יב) 'בהוציאך ממצרים תעבדון את האלוקים'.

אולם הגאון רבי מנחם זמבא זצ"ל הי"ד ביאר את דברי הזה"ק בדרך הדרוש, כי במצרים הוצרכו בני ישראל ליסורים כפועל, יסורי הגוף בעבודה קשה המפרכת הגוף, כדי לזכות לאלו ג' מתנות טובות, אבל לדורות נשאר לנו ברייה להחליף אלו היסורים ביגיעת

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתן אלא על ידי יסורין, אלו הן: תורה וארץ ישראל ועולם הבא, ונבשמו"ד א, א הגירסא חיי עולם הבא, וזהו היתה בקשת זוד המלך 'אחת שאלתי מאת ה', שהשלשה דברים אלו יבואו אליי מאת הוי"ה, שהוא מידת החסד, ולא יבואו לו על ידי יסורים.

זנראה שוו היתה כוונת דוד המלך שבקש (תהלים כג, ו) 'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבתני בבית ה' לאורך ימים', שגם כאן ביקש על שלשה דברים אלו, 'שבתני בבית ה' זה תורה, בית ה' זה ארץ ישראל, בית ה' לאורך ימים זה יום שכולו ארוך דהיינו חיי עולם הבא, וככלם ביקש דוד המלך שיבואו אליו באופן של 'אך טוב וחסד' ולא על ידי יסורים.

ויש להבין הלא אמרו חז"ל ששלשה דברים אלו נקנין רק על ידי יסורים, ולמדו כן מקראות, ואיך ביקש דוד המלך לקבלם בלא היסורים?

היוצא מדברינו שחודש אלול הוא הזמן להכריזה והתעוררות לחפש את כל האכידות שאבדו במשך כל השנה ולהשיבם אלינו, והזכרה לזה על ידי שתוקעים בשופר כל יום בחודש אלול לעורר הרצון, כמו שכתב השפת אמת (סס) שהקב"ה ודאי מקיים מצות השבת אכידה, כדאיתא בחז"ל (שמירי מא, ז) 'בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות בכל יום', הוא להזכיר לאדם לחפש את האכידה, דאיתא בגמרא אפילו מומר כל שאינו להכניס מכריזין על אכידתו, ואם כן יש לומר דכן הוא הזמן באלול שיש בו הכרזה ביותר לעורר האדם, ויכולין להשיב את האכידות שנאבדו כל השנה ולקיים הכתוב עד דרש אחיך אותי'.

כתשובה שלימה ועשיית מעשים טובים, זוכה שיהיו הכוחות שלו לכד ויצאו מן הסטרא אחרא, ושוב לא יהיה להזרים שהם כוחות הטומאה שליטה עליהם.

איתא בשפת אמת (תצא תרי"מ) 'אלול' ראשי תיבות של הפסוק (ישעיה מת, יא) 'זכבדי לאחר לא אתן', ופירש כי כימי אלול מתעורר שערי רחמים לשוב אל ה', אלול ראשי תבות 'אני לדודי ודודי לי' וכיון שכן אין בכח הסטרא אחרא להסתייר פנים, וזה מה שאומר זכבדי לאחר לא אתן'. ויש להוסיף על דבריו ולפרש שהכתוב בא לומר 'זכבדי לאחר לא אתן' שבתחדש אלול בכח האדם ליטול ולהשיב כוחותיו שנאבדו ממנו שלא יהיו ביד האחר ח"ו'.

הזמן לתשובה ואפשר לזכות על ידה לשבתני בבית ה'

אומרים בסוף התפילה כפינוט לדוד ה' אודי וישעי **הפסוקים** 'אחי' ראשי תיבות אידן (תהלים כ, ד) 'אחת שאלתי מאת ה' ישראל חיי עולם הבא תיורה, שעל אותה אבקש שבתני בבית ה' כל ימי שלושה אלו אמרו חז"ל (ברכות ה')

מ הלכה חודש אלול והלבוב הלכה חודש אלול והלבוב מא

שנה וכשבא למעלה הרי חשבון שנותיו הם רק ימים ספורים. והי משבת הכתוב את אברהם אבינו יאברהם זקן, שהגיע לימי הזקנה, והיה נקרא זקן, כי בא בימים יצא שנהו כא עם כל הימים והרגעים שעברו מכבר ונשארו אצלו בבחינת חיים נצחיים.

וכיוצא בזה איתא בזה"ק (חיי טה קנפ) זכאין אינון מאריהון דתשובה, דהא בשעתא חדא, כיומא חדא, ברגעא חדא, פידוש כי אברהם אבינו היה זקן בא בימים, והביא עמו כל הימים, ועד זקנה אסף יום יום עד שהיה לו כל הימים יחד, ואף האיש אשר עבר הרבה מזמנו ולא השתמש בו כראוי, ורואה שחסר לו הרבה זמן ממה שחיי כבר, על ידי שעשה תשובה יכול לקרב כל הימים להקב"ה בשעתא חדא, והו גדלות כח התשובה שיכול ללג ולקפץ ברגע אחד, ולקרב כל הזמנים הרבים שהלכו לאיבוד.

אבל כאשר האדם משתמש ברגעים שלו לדברים של מה בכך, הרי הרגע הוא לאחר שעבר נעשה בבחינת מות, ואין לו שוב שייכות לאותו רגע, ואשר על כן אדם החי עלי אדמות שבעים

יכולים לקנות כלם על ידי היגיעה שיש בלימוד התורה הק' ובעבודת ה' יתברך. והו כוננת דוד המלך ע"ה שביקש אחת שאלתי מאת ה' שיכול לזכות לכל הדברים הנקנים ביסורים ונרמזים בחיבת אח"ת, על ידי שילך בדרך של שבתי בבית הוי"ה, שיעסוק ביגיעת התורה מתוך עמל וקושי בהבנת התורה, וזה ייחשב לו היסורים הנצרכים לקנות הג' דברים וזכה להם על ידי מידת הוי"ה שהוא רחמים מכלי שיהיה לו יסורים קשים רחמנא ליצלן.

ברם, יש לדייק בדברי דוד המלך ע"ה שמדגיש בבקשתו, שיהיה 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי', ואומר 'אך טוב וחסד יהיו כל ימי חיי'. ויש להבין מדוע ביקש בלשון 'אך טוב וחסד', הלא קיימא לן (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) 'אכין ורקין מיעוטין הם', הוה ליה למימר 'טוב וחסד יודפוני'.

ונראה לומר שדוד המלך ביקש שיהיו כל ימיו בשלימות, שלא יחסר מהם כלום, על דרך שאמר חז"ל (יובא פה) על הפסוק

התורה, שעל ידי שהוא מייסר את גופו ומתגבר עליו ועמל בחורה רחוק דבר נגד טבעיות הגוף, וזכה לקיץ תורה, וזה כוננת הזה"ק כי עכשיו שכבר קבלנו את התורה הק', הרי יש לנו הבירה לקנות את התורה על ידי היגיעה בתורה, וממלא היסורים הנצרכים כדי להשיג את התורה היו בתורה עצמה.

ודו רמו הוזהר הק' שבחורה טמון תחליף ליסורים שהיו במצרים כדי להשיגה, והן: כנגד העבודה קשה, יהיה הקושי שיעולץ בעת הלימוד ומה שמתגיע עליו ליישבו ולהבין עומק דברי חז"ל, וכנגד 'חומר' זהו מה שאומר סכרא ביגיעה שהוא ענין קל וחומר, וכן 'לכנים' זהו ליבון הלכתא, ובכל עבודה שבשדה' זהו הברייתא, דמכיון שבלי עמל שבירת הגוף אי אפשר לזכות לחורה, רק אפשר להתליף שהעמל יהיה בחורה עצמה.

ונראה לומר שהוא הדין בכל שאר דברים הנקנים ביסורים, כגון 'ארץ ישראל וחי עולם הבא',

מב הלכת חודש אלול והלכות

ולהתכונן איך עבדו הי"ב חדשים הכולל גם חודש העיבור, מראש השנה עד היום, כמה ימים לא נתמלאו תפקידים וחסדים למנין ימי השנה, וכאשר באים ליום הדין צריכים לבוא עם כל הימים בשלמותם, והיו עבודת התשובה של ימי חודש אלול שיהיה 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי', וככה התשובה יכולים לתקן הימים שעברו שיהיו כולם שלימים.

והאדם צריך לחקק עצמו ולהאמין בכח התשובה ולידע כי הקב"ה מינו פשוטה לקבל שבים, ואפילו אם ח"ו האדם נפל לאיזה מקום שיהיה יכול לשוב אל ה', כדאיאט במשנה (אבות ג, י) 'חכיבין ישראל שנקראו בניו למקום, חיבה יתרה נודעת להם שנקראו בניו למקום, שנאמר (דברים יד, א) בניו אתם לה' אלקיכם'. וכתב התוספות יום טוב ולא הביא מקרא (שמות ד, כה) בני בכורי ישראל, שהוא קודם'. לפי שאותו מקרא אפשר לפרשו על אותו הדור כלבד שרצה להוציאם ממצרים הם שחבבם להוציאם ממצרים וקראם בני'.

וכיוצא בזה כתב הבני יששכר (חודש תמוז מאבני ה) שכל ענין קבלת התשובה הוא מצד שאנו 'בנים' למקום, והדין נתון כדאיאט

לו לומר בלשון עתיד 'אשכ' בבית ה', שהרי מבקש מהקב"ה על שם העתיד שיזכה לישוב בבית ה'.

וביאר החתם סופר (דברים עמ' קד) שדוד המלך בא להורות

על מעלת התשובה, שעל ידי שאדם מתחרט על דברים שעברו וחוזר עליהן בתשובה, נעשה מכל מעשיו הקודמים כאילו ישב אז בבית ה', וכל השעות שהיה במקומות שעשה נגד ה' ותורתו וממילא שעות אלו נתבעים לפניו, על ידי התשובה הם נעשים כאילו ישב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, וכך הוא כוחו של תשובה עד שאמרו חז"ל (יומא פ:) 'זדונות נעשו כזכויות, ולכן אמר דוד המלך 'שבתי', לשון עבר, שעל ידי התשובה ימים אלו עולין למפרע כאילו ישב כל ימי בבית ה'.

וכיוצא בזה ביאר הצ"ח (יומא פ:) דברי הגמרא (ספ)

'אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם, שהרי כאשר האדם עושה החטאים חסרים לו יונו ימים ושנים שבהם חטא, כיון

שלא נהווה מאתם הזמנים כלום, וכאילו לא חי בהם כג"ל, ועל ידי שעושה תשובה מאהבה הרי הוא יכול לתקן אותם כאילו עשה בהם מצוות, וממילא מאריכין ימינו ושנותיו.

ועתה נבאר מה שאמר אך טוב וחסד ירדפני כל ימי חיי',

דלשון 'אך' עולה בגימטריא שם 'אהי"ה', ואינא במאור ושמש (הפסות שבת שובה) בשם הרב' מלובלין ז"ע כי שם זה מורה על כח התשובה, כדרך שאדם אומר להקב"ה אהיה מהיום והלאה טוב, ומקבל על עצמו לעשות רצונו יתברך, ואז יכול לתקן למפרע את כל ימי חיי שמהם יתהוו הטוב והחסד האמיתי, וכלם יהיו לבוש לעולם האמת ששם זוכין לטוב האמיתי, וזה הכונה ישבתי בבית ה' לאורך ימים, ליום שכולו ארוך לחיי עולם הבא.

וכאשר מתקרב ראש חודש אלול, שהוא החודש האחרון של השנה, שכתודש זה צריכים לעשות חשבון הנפש על כל חודשי השנה,

מה הלכות חודש אלול והלכות חודש אלול חודש אלול

ומן הנראה שלא היה זה רק לשעתו, אלא בכל שנה יש מלחמה זו, עשו הרשע רוצה שאלול יהיה כחלקו, ויעקב אבינו נלחם עמו, ומלחמה זו נערכת באדם עצמו כל שנה בבוא חודש אלול, האם יבטל חודש אלול ויכנס כחלקו של עשו הרשע רחמנא ליצלן, או יתגבר עליו וינצלו ליראה ויכנס לחלקו של יעקב, וצריך האדם לידע שנדרשת זוה מלחמה כי אם לא ילחם באלול אזי יתגבר כח הרע ועשו ישלט ח"ו על 'אלול' שלו. ויש עוד מלחמה שלחם יעקב אבינו עם שרו של עשו כדכתיב (בראשית לב, כה) ויותר יעקב לבדו, ושם היתה מלחמה כבידה עם כח הרע, ונראה כי אופן המלחמה היה על ידי ויותר יעקב לבדו, ומשמע שבלא זה לא היה לו כח להתגבר על עשו ועל כוחות הרע שלו. ויש לעיין מה נצרך שיהיה ויותר יעקב לבדו לנצח את המלחמה, ומה יש ללמוד לנו בדרך העבודה ממלחמה זו.

איתא בית ישראל זי"ע (שופטים תשי"ז) בשם האמרי אמת זי"ע מהחידושי הרי"ם זי"ע כי הדי' יוריין בסוף 'אני לדודי ודודי לי' שהוא ראשי תיבות אלול, מרמו לדי' שחות של ימי אלול. ולדברינו יוכן היטב שהרי עיקר עבודת אלול נובע מעבודת השבתות, שעבודת שבת הוא דוגמת עבודת שמיטה, שהאדם פוסק ממלאכתו וסומך ובוטח בהשם יתברך, ונעשה אצלו כאילו

ונראה לבאר שיסוד ההצלחה והעבודה בימים אלו הוא

מה הלכות חודש אלול והלכות חודש אלול

בגמרא (קידושין לב.) אב שמחל על כבודו כבודו מחול, וזה צריך האדם לידע כי הוא כן מלך. וממילא אפילו אם ח"ו טועה יכול לשוב בתשובה, והעיקר העבודה להאמין בזה, ולא לשמוע ליצר הרצה להסית האדם שאברה תקוותו ולא מהני תשובה עוד על חטאיו.

וכן גבי אברהם אבינו מצינו שאמר ללוט (בראשית יג, ט) אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאליה, ופירש הערוגת הבושם (פ"ר ראה זי"ה עפר תעשר) על פי דאיתא בזה"ק (סתי תורה לך פ:) לוט דא היצר הרע, ופסוק זה בא

ללמדנו אם השמאל שכאשר היצר בא בטענת שמאל לאדם, ואומר לו שאין הקב"ה מוחל עונותיו, צריך להשיב לו 'ואימינה', שהקב"ה ימינו פשוטה לקבל שכני', ורצונו שלא ידח ממנו נדח, ועל כן מקבל תשובת כל אחד ואחד. 'ואם הימין היינו שהיצר בא ומפתה את האדם שיחטא והקב"ה ימחול לו, אז ענה לו בטענת שמאל דאין הקב"ה ווחור על החטאים עי"ש בדברי"ק. וזהו העבודה בחודש אלול שהם ימי רצון, שלא להניח ליצר הרע לצנן האמונה של האדם בכח התשובה.

על ידי בטחון בחודש אלול יכולין לנצח את הרע

השפת אמת (שלה תרי"ט) הביא בשם הוזהר הקי' (יחזי) יתרו יתמו אב אלול' היה שיך לחלק לכאר מה דכתיב (בראשית כה, כז) של עשו את חודש אלול, וזהו יודו ידו אוחות בעקב עשו', כי יעקב ועשו היה להם חלוקה על י"ב חודשי השנה, שחודשי ניסן אייר וכו' חודשים של עשו.